

УДК 631.162

Журавльова Т.В.

к.е.н., асистент

Таврійський державний агротехнологічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Проблема накопичення та подання інформації в сільському господарстві, яка застосовується керівництвом для прийняття управлінських рішень, з роками призводить до кризи, що гальмує розвиток галузі. Тому перед сільськогосподарськими виробниками постає першочергове завдання сформувати таку інформаційну базу, яка сприяла б підвищенню ефективності управління та в повному обсязі забезпечила досягнення основної мети діяльності підприємства – отримання прибутку.

Ключові слова. Інформація, обліково-інформаційне забезпечення, бухгалтерський облік, управління підприємством, сільськогосподарське підприємство.

Аннотація. Проблема к накоплению информации в сельском хозяйстве, которая используется руководством для принятия управленческих решений, с годами приводит к кризису, что тормозит развитие отрасли. Таким образом, перед сельскохозяйственными производителями стоит первоочередная задача сформировать информационную базу, которая способствовала бы повышению эффективности управления и в полном объеме обеспечила достижение основной цели деятельности предприятия — получение прибыли. На результаты деятельности сельскохозяйственных предприятий влияет множество различных факторов, основным из которых является своевременное принятие адекватных управленческих решений. Поскольку своевременность и правильность управленческих решений зависит от качества учетно-информационного обеспечения управления, то особо важное значение приобретает организация и совершенствование учетной работы в каждом сельскохозяйственном предприятии с учетом его особенностей и потребностей.

Ключевые слова. Информация, учётно-информационное обеспечение, бухгалтерский учёт, управление предприятием, сельскохозяйственное предприятие.

Summary The problem of the accumulation and presentation of information in agriculture, which is used by management to make management decisions over the years, leading to a crisis that hinders the development of the industry. Thus, before the agricultural producers is a priority to form a knowledge base that would contribute to better governance and in full would ensure the achievement of the main goal of the company — profit. In the conduct of agricultural enterprises on the results is affected by many different factors, chief among which is the timely adoption of appropriate management decisions. Because the timeliness and accuracy of management decisions depends on the quality of accounting and information management software, the importance of having an organization and improving your work in each agricultural enterprise based on its characteristics and needs.

Keywords. Information, accounting and information management, accounting, business management, agricultural enterprise.

Постановка проблеми. З роками в сільському господарстві сформувались консервативні підходи до накопичення інформації (традиційний бухгалтерський облік, показники статистичного обліку, оперативні документаційно не підтверджені зведення), яка застосовується керівництвом для прийняття управлінських рішень. Недоліком такого підходу є обмеженість, неточність та запізнення інформації в часі, що призводить або ж до затримки у прийнятті рішення, або ж до його неадекватності, що завдає чималих збитків підприємству.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інформаційного забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами висвітлені в роботах таких вчених

як: М. Бондар, Ф. Бутинець, Н.Голянчук, В.Жук, І.Мельниченко, В.Піскунов, С.Попадюк, І.Садовська, А. Шатохіна та ін. Проте проблеми створення системи накопичення і подання інформації керівнику для якісного управління підприємством висвітлені не достатньо повно, що й зумовило написання даної статті.

Ціль роботи. Метою даної роботи є розкриття сутності сучасного стану обліково-інформаційного забезпечення управління в сільськогосподарських підприємствах та аналіз особливості забезпечення керівників сільськогосподарських підприємств інформацією, що використовується для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Обстеження стану обліково-інформаційного забезпечення в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області показало, що можливості інформаційних технологій з об'єктивних чи суб'єктивних причин не ви-

користовуються, або ж використовуються в дуже обмеженому вигляді. Результати експертного опитування головних бухгалтерів сільськогосподарських підприємств Запорізької області наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати експертного обстеження сільськогосподарських підприємств Запорізької області про стан обліково-інформаційного забезпечення потреб управління
(розроблено автором)

Район	Кількість респондентів	Наявність інформаційної бази даних для забезпечення управлінських рішень						Наявність служби контролінгу / планово-аналітичного відділу
		оперативних		тактичних		стратегічних		
		од.	%	од.	%	од.	%	
Василівський	16	4	25,0	14	87,5	1	6,3	0 / 2
Запорізький	14	5	35,7	11	78,6	4	28,6	1 / 3
Кам'янсько-Дніпровський	12	2	16,7	8	66,7	2	16,7	0 / 1
Токмацький	11	3	27,3	7	63,6	1	9,1	
Михайлівський	10	3	30,0	6	60,0	1	10,0	0 / 1
Пологівський	10	2	20,0	8	80,0	2	20,0	
Приморський	9	1	11,1	7	77,8	1	11,1	
Разом	82	20	24,4	61	74,4	12	14,6	1 / 7

Дані таблиці свідчать, що з 82 респондентів тільки у 20 (24,4%) існує інформаційна база даних для забезпечення управлінських рішень і тільки у 12 (14,6%) є інформаційна база для прийняття стратегічних рішень. Отже, стан обліково-інформаційного забезпечення оперативного управління чи виваженого підходу до вирішення стратегічних питань можна вважати незадовільним.

Інакше кажучи, керівники різного рівня більшості підприємств мають в розпорядженні дані щодо виробництва, продажу, витрат тощо лише через певний тривалий термін часу необхідний для здійснення традиційного обліку господарської діяльності. Такий стан інформаційного забезпечення управління в сільськогосподарських підприємствах можна охарактеризувати як інформаційну кризу, що гальмує розвиток галузі.

Таким чином, перед сільськогосподарськими виробниками постає першочергове завдання сформувати інформаційну базу, яка б сприяла підвищенню ефективності управління та в повному обсязі забезпечила б до-

сягнення основної мети діяльності підприємства – отримання прибутку.

З метою вивчення стану організації обліку в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області було проведено опитування головних бухгалтерів на предмет наявності затверджених документів (табл.2).

Результати опитування свідчать, що не всі господарства Запорізької області мають затверджені документи, спираючись на які можна вести упорядковану господарську діяльність. Так, Наказ про облікову політику затверджено у 63 (76,8%) господарствах області з 82 обстежених, Графік документообігу розроблений у 60 (73,2%) господарствах, а робочий план рахунків в наявності є тільки у 51 (62,2%) господарстві. Це свідчить про недосконалу організацію облікової роботи в обстежених господарствах, що не дозволяє сформувати достатню інформаційну базу, яка сприяла би підвищенню ефективності управління.

Таблиця 2

Результати експертного опитування головних бухгалтерів сільськогосподарських підприємств Запорізької області про стан організації обліку (розроблено автором)

Район	Кількість респондентів	Наявність затвердженого документу			Використання облікових реєстрів нетипової форми
		Наказ про облікову політику	Графік документо-обігу	Робочий план рахунків	
Василівський	16	14	9	7	9
Запорізький	14	12	11	10	4
Кам'янсько-Дніпровський	12	11	8	8	9
Токмацький	11	7	9	7	7
Михайлівський	10	7	8	8	9
Пологівський	10	6	8	6	9
Приморський	9	6	7	5	9
Разом	82	63	60	51	56
у % до підсумку	100	76,8	73,2	62,2	68,3

В таблиці 3 представлені результати опитування, проведеного з метою аналізу користування різними формами ведення обліку в господарствах області (табл.3).

Таблиця 3

Результати експертного опитування головних бухгалтерів сільськогосподарських підприємств Запорізької області про форми бухгалтерського обліку (розроблено автором)

Район	Кількість респондентів	Форма обліку					
		Журнально-ордерна		Меморіально-ордерна		Автоматизована	
		Од.	%	Од.	%	Од.	%
Василівський	16	2	12,5	-		14	87,5
Запорізький	14	1	7,2	1	7,2	12	85,6
Кам'янсько-Дніпровський	12	2	16,7	-		10	83,3
Токмацький	11	2	18,2	2	18,2	7	63,6
Михайлівський	10	5	50,0	1	10,0	4	40,0
Пологівський	10	3	30,0	1	10,0	6	60,0
Приморський	9	2	22,2	1	11,1	6	66,7
Разом	82	17	20,7	6	7,3	59	72,0

Проведений аналіз свідчить, що 72,0% (59) господарств області застосовують автоматизовану форму обліку, 17 або 20,7% – журнально-ордерну форму, і тільки 6 (7,3%) господарств користуються меморіально-ордерною формою ведення обліку. Тобто, можна констатувати, що більшість господарств області для ведення обліку віддає перевагу сучасним формам. Це передбачає наявність значного масиву інформаційної бази та можливість підвищення ефективності управління господарствами.

У межах цього дослідження здійснено також ґрунтовний аналіз організації обліково-інформаційного забезпечення управління у двох різних за формою власності, розмірами та формою ведення обліку підприємствах – це сільськогосподарське підприємство ПАТ «Племзавод «Степной», який розташований в с. Заповітне Кам'янсько-Дніпровського району та ФГ «Степове 2001» (с. Новгородківка) Мелітопольського району Запорізької області. В таблиці 4 наведено стан організації обліку в цих господарствах.

**Порівняльний аналіз організації обліку в сільськогосподарських підприємствах
Запорізької області (розроблено автором)**

Досліджуване питання	ПАТ «Племзавод «Степной»»	ФГ «Степове 2001»
1. Наявність Наказу про облікову політику	+	+
2. Наявність Графіку документообороту	+	—
3. Наявність робочого плану рахунків	+	—
4. Наявність схеми розподілу обов'язків	+	+
5. Наявність посадових інструкцій	+	-
6. Форма обліку	Автоматизована, Журнально-ордерна	Меморіально- ордерна
7. Спосіб ведення обліку	централізований	централізований
8. Використання у обліку рахунків: - 9-го класу - 8-го та 9-го класу - тільки 8-го класу	+	+
9. Використання ПЕОМ в обліковому процесі	+	частково

Наведені дані свідчать, що у приватному акціонерному товаристві «Племзавод «Степной», застосовують як автоматизовану так і журнально-ордерну форму обліку, а у фермерському господарстві «Степове 2001» – тільки меморіально-ордерну форму.

Окремі недоліки в організації обліку негативно впливають на стан обліково-інформаційного забезпечення управління діяльністю на даному підприємстві тому було запропонована низка організаційно-методичних заходів для їх усунення (табл. 5).

За результатами впровадження представлених рекомендацій в практичну діяльність досліджуваних господарств у 2011 році спостерігалось скорочення трудомісткості облі-

кових робіт, підвищення якості складання первинних документів та покращання виконавчої дисципліни щодо їх подання до бухгалтерії, покращилась якість облікової інформації, зменшилась кількість помилок при складанні фінансової, статистичної та податкової звітності.

Висновки: Таким чином, впровадження наших пропозицій в практичну роботу облікових служб досліджуваних підприємств дозволить в достатньо короткий термін значно поліпшити організацію облікової роботи та підвищити ефективність обліково-інформаційного забезпечення управління даними сільськогосподарськими підприємствами.

Література

1. Бондар М. Обліково-аналітична інформація в управлінні підприємницькою діяльністю / М. Бондар // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 13-16.
2. Бутинець Ф. Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: [підручник для студ. вищих навч. закл.] / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко, Т. В. Давидюк, Т. В. Шахрайчук; за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця; — 2-е вид., перероб. і доп. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — С. 12.
3. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством / Н. Голячук // Економічний аналіз. – 2010. – Вип.6. – С. 408-410.
4. Жук В. М. Обліково-інформаційне забезпечення моніторингу аграрного ринку України / В. М. Жук // Економіка АПК. – 2011. - № 8. – С. 53-60.
5. Моссаковский В. О перспективах дальнейшего развития бухгалтерского учета в Украине / В. Моссаковский // Бухгалтерский учет и аудит. – 2003. – №6. – С. 10 - 20.

Таблиця 5

Узагальнення недоліків з організації обліку на сільськогосподарських підприємствах Запорізької області та пропозиції з їх усунення (розроблено автором)

Перелік виявлених недоліків	Надані пропозиції
ПАТ «Племзавод «Степной» Камянсько-Дніпровського району	
1. Не коректно складена Посадова інструкція Головного бухгалтера;	1. Внести зміни до структури й змісту Посадової інструкції Головного бухгалтера відповідно до вимог чинного законодавства
2. Велике облікове навантаження на Головного бухгалтера, що не дозволяє своєчасно й якісно здійснювати покладені на нього організаційно-контрольні функції;	2. Оптимізувати розподіл обов'язків між бухгалтерами;
3. Недостатньо чіткий Графік документообігу, що призводить до деяких затримок руху первинних документів й підвищує напруження та завантаженість бухгалтерів в кінці звітного періоду;	3. Впровадити Графік документообороту за удосконаленою формою;
4. Чинний наказ Про облікову політику підприємства не містить розділів про методику, організацію та форми облікової роботи;	4. Удосконалити структуру і зміст Наказу про облікову політику підприємства наданим зразком;
5. Недостатньо чітка організація оперативного обліку, що не дозволяє своєчасно й адекватно реагувати на зміни у господарській діяльності й приймати адекватні управлінські рішення;	5. Запропоновано та впроваджено систему організації оперативного обліку в умовах застосування електронних інформаційних таблиць та оперативних звітів;
6. Недостатнє матеріально-технічне забезпечення бухгалтерії, що гальмує впровадження ефективної системи оперативного обліку.	6. Забезпечити бухгалтерію ПЕОМ в кількості 3-х одиниць (один – для ведення оперативного обліку руху матеріальних ресурсів і процесу виробництва, два – для автоматизації бухгалтерського обліку по підприємству).
ФГ «Степове 2001» Мелітопольського району	
1. Відсутність Посадових інструкцій працівників бухгалтерії;	1. Розробити й затвердити Посадові інструкції бухгалтерів;
2. Відсутність Наказу про облікову політику підприємства;	2. Розроблено й з 01.01.2011 р. впроваджено Наказ про облікову політику підприємства;
3. Застосування морально застарілої й недосконалої меморіально-ордерної форми обліку;	3. Надана допомога з переходу до ведення обліку за журнально-ордерною формою у типових реєстрах Журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку, що затверджені наказом Мінагрополітики України від 07.03.01 № 49;
4. Відсутність засобів автоматизації обліку: а) немає можливості вести оперативний облік руху грошових та матеріальних цінностей, стану заборгованості підприємства і контроль за веденням виробничого процесу; б) не ефективно використовується робочий час бухгалтерів на заповнення і підрахунок підсумків вручну в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку.	4. Запропоновано використовувати наявний у господарстві комп'ютер для часткової автоматизації обліку (на перших порах облік грошових коштів і розрахунків).